

Довженко Тетяна Олексіївна,

*доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету початкового навчання
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди*

ВЗАЄМОДІЯ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ

В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА

Концепція «Нова українська школа» проголосила педагогіку партнерства одним із провідних напрямів взаємодії в сучасному шкільному середовищі. Батьки мають стати не лише активними учасниками освітнього процесу, а й розробниками ефективних стратегій співробітництва зі школою, генераторами нових ідей її розвитку, вибору додаткових дисциплін чи профільної діяльності. За таких умов набуває актуальності підготовка сучасного вчителя до співпраці з родиною учня. Сама ж взаємодія сім'ї та школи зумовлена вимогою суспільства щодо посилення просвітницько-консультативної роботи, що зумовлено труднощами адаптації української сім'ї як соціального інституту до нових суспільно-політичних і економічних умов, послабленням відповідальності за соціалізацію дітей та відсутністю позитивної мотивації з боку педагогічного колективу до взаємодії з батьками. У системі підготовки сучасного вчителя відбуваються кардинальні зміни щодо такої співпраці, що зумовлена необхідністю опрацювання якісно нових підходів до організації фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів з метою оволодіння останніми знаннями й уміннями доносити інформацію за допомогою нових інформаційних технологій, враховувати багатоаспектність батьківських проблем в умовах мінливості соціуму, будувати гуманістично спрямовані програми педагогічної просвіти батьків із урахуванням запитів окремих родин та недостатнім науково-методичним забезпеченням цього процесу в практиці роботи педагогічних навчальних закладів.

Українська школа накопичила чималий досвід співробітництва з родиною учнів: від збереження традиційного устрою української

сім'ї, передачу досвіду від старшого покоління молодшому, поширення ідей відповідального батьківства через суспільні засоби впливу (засоби масової інформації, спеціальні освітні портали, форуми, відповідна література, батьківський всеобуч тощо). На часі забезпечення педагогічними навчальними закладами комплексного підходу до планування й реалізації відповідної підготовки вчителя упродовж усього періоду навчання; формування мотивації педагогічних працівників до організації цілеспрямованої просвітницької діяльності серед батьків; оновлення змісту й форм організації педагогічної просвіти батьків на національному ґрунті, з урахуванням кращих надбань зарубіжної й вітчизняної педагогічної теорії й практики; оволодіння майбутніми вчителями новітніми формами, методами, засобами донесення відповідної інформації, забезпечення диференційованого підходу в організації педагогічної просвіти батьків, формування в них відповідних умінь і навичок із урахуванням віку і статі дітей, здійснення корекційної роботи в родинах з різним типом сімейного неблагополуччя.

Необхідність взаємодії сім'ї та школи виникає й у зв'язку з реалізацією принципів інклюзивного навчання, яке дає змогу залучити батьків до якісно нових видів співпраці та розуміння широкого спектру проблем, що пов'язані з навчанням дітей з особливими освітніми потребами. Аналіз практичного досвіду закладів загальної освіти, які мають інклюзивні класи, доводить, що батьки часто просто не знають про сучасні тенденції освіти дітей з особливими потребами, нехтують консультаціями фахівців інклюзивно-ресурсних центрів, деякі діти не проходили комплексних обстежень, що могли б визначити слабкі та сильні сторони розвитку дитини й забезпечити відповідні рекомендації. Переважна більшість батьків визнає необхідність соціалізації дитини з особливими потребами, яка проходить значно швидше в умовах інтегрування її в середовище однолітків. За такого підходу батьки мають бути залучені до шкільної команди інклюзивного супроводу, використовувати різні можливості щодо надання спеціальної корекційної допомоги, створювати позитивне ставлення дитини до навчання, підтримувати оптимальний режим навчання та розвитку. Така робота потребує напрацювання спільного досвіду й нових підходів до взаємодії сім'ї та школи.

У контексті реалізації концепції нової української школи і перед батьками, і перед педагогічним колективом постає ціла

низка завдань, що потребують вирішення в умовах сучасних українських реалій на якісно нових засадах. ■

Калініна Людмила Миколаївна,

доктор педагогічних наук, професор,
учений секретар
Інституту педагогіки НАПН України

МОДЕРНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ

КРИЗЬ ПРИЗМУ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Будь-яка реформа (лат. *reform* — перетворюю, змінюю, франц. *Réforme*) передусім означає перегляд форми в широкому значенні та є пов'язаною із системними змінами в державі та в усіх сферах суспільства. Реформування в галузі освіти, насамперед стосується законодавчих, інноваційно-концептуальних, змістово-технологічних змін і спрямоване на їх імплементацію.

Стратегічними завданнями реформування сфери освіти є модернізація наявної системи управління та її перехід від державно-адміністративної до державно-громадської форми управління на довірчо-партнерських засадах людиноцентризму [3], в якій органічно поєднуються, узгоджуються та координуються сфери діяльності, права, обов'язки і відповідальність «<...> особи, суспільства і держави<...>» в межах визначених повноважень, трансформаційні процеси та процеси розвитку. Важливість цього державницького завдання підтверджують результати опитування 1266 керівників освіти з 20 областей України, що складає 7,3% від загальної кількості управлінців у 2015/16 н.р. щодо невідповідності превалюючої форми управління в ЗСО сучасному етапу розвитку інформаційного суспільства та чинному законодавству, яка спричинює неефективність процесів і якість результатів. Упродовж 2015–2017 рр. адміністративно-командною формою управління радянської доби, за твердження цієї репрезентативної вибірки, стали послуговуватися 72% керівників, що становило на 12% більше порівняно з початком 2015 року — 60,0%.

Модернізація управління у сфері освіти, як комплексного процесу системних змін, має бути спрямована на втілення но-

вих ідей, цілей, парадигм, концепцій. З початку XXI століття й особливо впродовж останніх десяти років освітянській спільноті країни постійно пропонують різні концептуальні проекти реформування сфери освіти. Зокрема це: Національна доктрина розвитку освіти України (указ Президента України від 17.04.2002 року № 347/2002), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2012 року (указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013); проект Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років, створений стратегічною дорадчою групою «Освіта» в межах спільного проекту Міжнародного фонду «Відродження» та БФ «Інститут розвитку освіти» в липні 2014 року для надання консультативної й експертної підтримки Міністерству освіти і науки в розробленні Дорожньої карти освітньої реформи; Концепція середньої загальноосвітньої школи України, затверджена Президією НАПН України наприкінці березня 2016 року; Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа», представлені керівництвом МОН України наприкінці жовтня 2016 року; Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. (розпорядження ВРУ № 988-р від 14 грудня 2016 року); проект стратегічного бачення розвитку освіти в Україні (О. Співаковський і О. Панич), презентований наприкінці січня 2017 року тощо. За всіма реформами, модернізаційними процесами, концепціями стоять діти. Тому дуже важливо, як ці концепції спрацюють на їх потреби, здібності, інтереси та їхні очікування.

Акцентуємо увагу на управлінському модусі Нової української школи — підстав для розгляду світоглядно-ідеологічних засад і з'ясованих причин неефективного управління є достатньо. Концепцію Нової Української школи, яка б надавала рівні шанси на отримання якісної освіти для усіх, незалежно від фінансових статків і становища батьків, що, на наш погляд, є важливим і не тільки для України, створено авторським колективом представників МОН України, вчених і громадськості для дітей так званого покоління «Z», яке б не «відтворювало бідність». «Реформа Нової української школи — це довготривала реформа, яка розпочинається вже зараз» [2, с. 30] і має, не зважаючи на «розмиті» законодавчо-правові, когнітивно-змістові, організаційні, технологічні, управлінські засади, власний графік запровадження